אוצר מדרשים — מעשה תורה דרבינו הקדוש

מעשה תורה: מדרש של מאמרים כסדר המספרים כמו חופת אליהו (ע"ע), ומיוחס לרבינו הקדוש אף כי נמצא בו מאמר ריב"ל שהיה מאוחר מזמנו (עי' אוצר הספרים לבן יעקב צד 357).

בספר ראשית חכמה מוסר ד"א (דף רס"ז) כתב וז"ל וראיתי לכתוב כאן מקצת דברים מחופת אליהו רבא והוא מעין מעשה תורה שחבר רבינו הקדוש ז"ל עכ"ל, משמע מלשונו שהוא רק קצור מחופת אליהו. רבינו בחיי באות ה' (הלבנת פנים) כתב: ודרשו במעשה תורה הנעשה ע"י רבינו הקדוש, שבעה דברים נוח לו לאדם שלא נברא ואל יראה אותם: ימות ולא ימותו בניו בחייו וגו', והמאמר הזה הוא בחופת אליהו.

מעשה תורה נרשם ראשונה עם ס' פתח דברי ופתרון חלומות קושטא רע"ה, ובקובץ י"ח ספרים קטנים שם רע"ט, ועם ס' בן סירא וארחות חיים ומדרשות ומעשיות התלמוד ויניציא ש"ד וש"ז, ונכלל במחזור ויטרי כ"י אוקספורד, ונדפס בכל בו סי' קי"ח, גם בקובץ בית המדרש ליעלינעק חדר ב'. ובכולם נרשם עליו "מעשה תורה נאמר ע"י רבינו הקדוש", בו הנהגות ומשלי מוסר ויראת ה' ומסודר ע"פ המספרים משלשה ועד עשרה בס"ה קי"ט מאמרים. דוקעס בספרו חקירות בלשונות הרבנים צד 49 מביא בשם מעשה תורה כ"י מאמר זה: שלש מדות טובות ברא הקב"ה בעולמו ואלו הן, יצר הרע וקנאה ורחמים, אם אין יצה"ר אין כל בריה מתעסק בנטיעה, אם אין רחמים אין העולם עומד (עי' יומא ס"ט:) ובמעשה תורה שבידינו ליתא, אך נמצא בחופת אליהו (עי' בזה הספר צד 170 סי' קט"ז).

הגאון ר' אליהו מווילנא השלים מספר עשרה מברייתא דמעשה תורה עם מאמרים מתלמוד ומדרשים ומספרים אחרים עד רפ"ב סימנים וקראו בשם עשרה מאמרים, ווילנא תרכ"ג.